

**ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ПЕТРОВ І. Л.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук
Одеський державний аграрний університет
м. Одеса, Україна*

В умовах боротьби із військовою агресією росії кількість волонтерських ініціатив стрімко зростає і продовжує розширюватися. Важливість волонтерства для України визнана на державному і суспільному рівні, що обумовлюється потребами суспільства допомоги у вирішенні складних військових, соціально-економічних і гуманітарних проблем. Волонтерство під час війни є надзвичайно важливим фактором підтримки військових операцій, надання допомоги оточуючим. Вчений В. Сірко стверджує, що «волонтери вносять вагомий внесок у захист національної безпеки, гуманітарну допомогу та розвиток громад» [7, с. 129]. Питання волонтерської діяльності висвітлено у наукових працях Ю. Хорунжого, С. Харенко, А. Капської, Т. Лях, Ю. Поліщук та інших вчених. У сучасній науці дослідження впливу волонтерства на формування соціально значущих і особистісних якостей студентів залишається недостатньо вивченим.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація існуючих знань про вплив волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти на формування їх соціально значущих якостей як майбутніх фахівців. У посібниках, загальних енциклопедіях зазначено, що «Волонтер (від лат. «voluntarius» – воля, бажання, від англ. «voluntary» – добровільний, доброволець, йти добровільно) – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим». З 1990-х рр. поняття «волонтерство» увійшло в обіг в українській науковій літературі. У статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» зазначається, що «волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги» [5].

У волонтерській діяльності молоді люди розвивають низку комунікативних і лідерських якостей та особистостей, організаційних умінь і практичних навичок. Сучасна молодь часто обирає волонтерство задля формування та розвитку своїх професійних здібностей, які створюють можливості у майбутньому стати конкуренто-спроможними та висококваліфікованими спеціалістами [4, с. 168].

Практика волонтерської діяльності застосовується у ході професійної підготовки фахівців у зов. На думку І. Бега «важливо вчасно сформуванати образ майбутньої професійної діяльності студентської молоді під час навчання та окреслити перспективу майбутнього життєвого шляху» [1, с. 165]. Волонтерство допомагає молоді визначитися у життєвих цінностях, пріоритетах, усвідомити власні бажання та потреби. Участь у волонтерській діяльності впливає на прагнення, інтереси молодих людей, сприяє свідомому виборі майбутньої професійної діяльності [6, с. 114], формуванню моральних і вольових якостей, працелюбності, відповідальності за доручену справу та її результати. Особливу роль виконує студентське волонтерство, завдяки якому майбутній фахівець стає учасником міжособистісних взаємовідносин і професіоналом своєї справи [2, с. 175].

Студенти-волонтери здійснюють волонтерську роботу за різними напрямками: захист соціальної сфери і благоустрій; охорона навколишнього природного середовища; профілактика зловживання алкоголем; профілактика залежності від наркотиків; формування здорового способу життя; діяльність правозахисних організацій; охорона, збереження історичних пам'яток і культурної спадщини; робота в закладах освіти, науки, культури [2, с.

59–60]. Залучення студентів до волонтерських організацій і допомога людям є одним із факторів, що позитивно впливає на боротьбу з різними стресами, збільшує задоволеність життям, знижує відсоток відрахувань, позитивно позначається на соціальних відносинах у студентському середовищі.

Якості, що розвиваються у студентів, залучених до волонтерства, сприяють готовності ефективніше працювати і успішніше *взаємодіяти* з іншими людьми, надавати їм допомогу. Волонтерська діяльність студентів дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання актуальних і соціально-значущих проблем, самореалізуватися через запровадження проєктів і ініціювання програм соціальної спрямованості. У дослідженні С. М. Демида і М. С. Носок була запропонована класифікація мотивів волонтерів: емоційні, психологічні, професійні, соціальні. Розглянемо класифікацію мотивів:

1. Емоційні – покращення свого власного емоційного стану, здатність впливати на суспільні процеси, моральне задоволення від допомоги іншим людям.

2. Психологічні – потреба в створенні почуттів єдності, солідарності з іншими, потреба у визнанні особистості та фундаментальна потреба у спілкуванні.

3. Професійні – можливості отримання нових знань, умінь, навичок, досвіду у процесі здійснення волонтерської діяльності, підготовка молоді до вибору майбутньої професії.

4. Соціальні – бажання змінити суспільне життя, знайомство з новими, цікавими, харизматичними людьми, реалізація власних задумів та ідей, творчих проєктів; відчуття корисного суспільству результату роботи, потрібність власної праці, почуття патріотизму [4, с. 172].

Науковець Н. І. Грищенко зазначив, що «у процесі волонтерської діяльності молодь розширює своє бачення, розвиває свій інтелектуальний рівень, реалізує можливість втілення своїх творчих планів та лідерського потенціалу. Особлива роль у формуванні лідерських якостей належить соціальному проєктуванню, що сприяє підвищенню соціальних компетенцій та розвитку навичок і умінь волонтера» [3, с. 78].

Волонтерський рух студентів під час навчання створює сприятливий імідж закладу вищої освіти на всіх рівнях, виявляє найбільш соціально активних, талановитих, відповідальних студентів, сприяє розвитку зв'язків із стратегічними партнерами, бізнес спільнотою та громадськими організаціями.

Останнім часом в Україні відзначається тенденція відкриття волонтерських центрів при закладах вищої освіти. Перевагою студентів, які займаються волонтерською діяльністю є: особиста зацікавленість в отриманні нових знань, набуття і удосконалення набутих раніше умінь і навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності, бажання виконати проєкт бездоганно, швидко і на високому рівні, як професіонал спеціаліст відповідної кваліфікації з соціальної служби.

Отже, можна зробити висновок, що у процесі волонтерської діяльності студентської молоді під час навчання у закладах вищої освіти формуються соціально значущі якості (асертивність, самостійність, соціальна активність, соціальна відповідальність, толерантність, громадянськість, гуманність, доброта, почуття обов'язку, сила волі), необхідні у майбутній професійній діяльності, збагачується професійний досвід, розвивається креативно-творча діяльність, комунікативні здібності.

Перелік використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: [в 2-х кн. / Кн. 2.]. К. : Либідь, 2003. 280 с.
2. Горінов П. В. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження : монографія. Держ. ін-т сімейної та молодіж. політики. Київ : Держ. ін-т сімейної та молодіж. політики, 2022. 239 с.

3. Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право. 2018. 2. С. 73–78.

4. Демида С. М. Мотивація студентів до волонтерської діяльності. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2016. № 13. С. 168–174.

5. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 21.04.2024).

6. Марчук А., Лобода В., Іваниса В. Волонтерська діяльність як засіб самовизначення й самореалізації молоді. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2023. 2 (48). С. 104–116.

7. Сірко В. С. Волонтерство під час війни в Україні: права та гарантії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 124–129.